

ARGUMENTARE CĂ „PAȘA HASSAN” ESTE BALADĂ CULTĂ

Balada este o creație epică în versuri sau în proză, care prezintă fapte ieșite din comun, petrecute în trecutul îndepărtat, la care participă personaje exemplare, înfățișate de obicei în antiteză.

Ca orice baladă, „Pașa Hassan” este o operă epică, pentru că în ea se împletesc narațiunea, descrierea și dialogul, sentimentele fiind exprimate prin intermediul acțiunii și al personajelor. Epicul servește drept suport pentru subiectul operei, care este linear și dinamic, incluzând momentele specifice, cu excepția expozițiunii. Acesta debutează cu intriga reprezentată de avântarea lui Mihai Viteazul în iureșul bătăliei de la Călugăreni. În desfășurarea acțiunii scenele de luptă de derulează cu repeziciune: turcimea este îngenuncheată prin baltă, Sinan disperat cade de pe cal, Hassan încearcă un contraatac prin trădătorul Mihnea, Mihai se-dreaptă spre Pașa spre a se confrunța direct cu el, iar românii îi împrăștie pe turci cum vântul suflă pleava. Punctul culminant este atins de spaima lui Hassan care fuge mâncând pământul, urmărit de Mihai. În deznodământ, Pașa își află scăparea, ajungând la corturi.

Faptele povestite sunt excepționale, ca în orice baladă, iar elementele reale – bătălia de la Călugăreni, Mihai Viteazul, Pașa Hassan, Mihnea – se împletesc cu cele fabuloase – Mihai capătă aspectul unui titan, chiar zeu, se manifestă prin elementele naturii: „vorba e tunet”, „răsufletul ger”.

Ca orice personaj de baladă, eroii noștri, Mihai Viteazul și Pașa Hassan, sunt fixați în istorie, iar conflictul dintre ei este real, însă personajul pozitiv al oricărei balade este jumătate om, jumătate supraom – în luptă, domnitorul român pare natura dezlănțuită, acționează peste putința unui om normal.

Nu trebuie scăpat din vedere nici faptul că Mihai și Hassan sunt prezentați în antiteză, figură de stil specifică baladei. Surprinși exclusiv în acțiune, Mihai este dinamic, activ, ferm, iar Pașa este inactiv, speriat, laș.

Conflictul exterior și cel interior împletite în „Pașa Hassan” reprezintă un alt element al baladelor. În bătălie, Pașa are de ales între sentimentul datoriei și imboldul de a spăla putina din fața românului. Pe câmpul de luptă, Mihai îi dă o lecție Pașei. Ca orice erou de baladă, domnitorul român sancționează un defect moral - îl lecuiește pe turc de plăcerea de a duce războaie de cucerire și îl umilește punându-l pe fugă diminuându-i orgoliul lui nemăsurat.

Structura compozițională a textului este specifică baladei culte; prezența autorului, versificația elaborată cu versuri lungi, cu măsura de 11-12 silabe, cu rimă feminină și masculină, ritmul amfibrah, prezentul istoric folosit ca timp al relatării, metaforele, hiperbola și tehnica basoreliefului ca mijloc de prezentare a personajelor fac din această operă literară una cultă.

Pentru că „Pașa Hassan” are caracter epic, iar întâmplarea povestită este ieșită din comun, personajul principal fiind excepțional, mijloacele de exprimare artistică elaborate de un autor cunoscut, putem spune că este o baladă cultă.